

Pasvalio rajono
Joniškėlio Gabrielės Petkevičaitės-Bitės vidurinė mokykla

Justina Vaitkevičiūtė
12b klasės mokinė

Esė

Pasvalio Mariaus Katiliškio bibliotekos konkursui

Mokytoja Laima Vaitkevičienė

Joniškėlis
2006

Successful living

Užsienio kalbų mokymasis sukelia daugybę nepatogumų. Tarkim, sužinai esąs nepajėgus įveikti kai kuriuos garsus, kad ir tą anglišką *th*, apipešiotą medvilnės gumulėlį, kuris vis nupuola nuo liežuvio ir skambteli tarsi netyčia išmestas puodo dangtis, versdamas susigūžti nuo savo spengiančio *z*. *Zenk ju*, – sakai ir maloniai nusišypsai, maloniai šypsosi ir tau, bet labai trumpai, vėliau ima tampyti lūpas, raukytis ir maivytis, tyliai prunkščioti, kol galų gale neištveria ir, prikišę savo veidus prie taviškio, ima jau visai atvirai juoktis. Anglų kalba, rodos, tokia miela ir paprasta, turėtų lengvai vertis nelyg stiklinės prekybos centro durys, tau dar nė nepriėjus prie jų, vertis į spindinčiomis plytelėmis klotą pasaulį, kur viskas lygiai taip pat miela ir paprasta. Bet ne. Sodo varteliai nesvietiškai užrūdię, beviltiškai spardai juos koja, vėliau pamatai skylę tvoroje – mielas ir paprastas pasauli, tuoj aš tave!.. Tačiau už tvoros tik sodas, pilnas kurmrausių, gebenių ir defektų. O jie, tie defektai, būna dvejopi: pirmieji, kaip tas nukritęs puodo dangtis, gyvena pilietinėje visuomenėje kartu su tavimi, juokindami draugus ir pažįstamus, šie draugiškai paplekšnoja per petį ir pakviečia arbatėlės, tokie defektai įtraukia tave į sociumą, kaip miela, tačiau yra ir antrieji. Tai tylieji, apsigyvenantys kalbėtojo viduje, įkyriai kutenantys jo smegeninės raukšleles, kalbėtojas kasosi pakaušį ir kas dieną darosi vis tylesnis, jau nė arbatėlė arba kitų pasakytas *Zenk ju* jo nebepralinksmina, mat šie defektai neleidžia aprėpti visų erdvių, stūksančių už kiekvieno žodžio. Jos tarsi Puntukas: kai pradinėse klasėse mokytoja nusivedė prie akmens, tu jį apėjai iš kairės, iš dešinės, užlipai ant viršaus, nusifotografavai prie memorialinės lentos, tačiau, kas iš tiesų yra tas Puntukas, taip ir nepajutai. Taip niekad ir nepajusi, nebent kas nors jį užritintų ant tavęs, bet, sako, tokiomis akimirkomis jau nebelieka skirtumo.

Dievaži, niekad neturėjau defektų iš pirmos grupės, mano liežuvis visad tvarkingai rikiuodavo garsus, šie klusniai nusilenkdavo ir spūdindavo šalin, o aš elegantiškai gurkšnodavau kiek atvėsusią arbatą su tais juokingaisiais, kurių burnos raumuose vis skambteli: *Zenk ju*. Tiesą sakant, kuri laiką maniausi išvis neturinti jokių defektų. Erdvės už kiekvieno žodžio buvo aiškiai padalytos: laukai subrūkšniuoti tvarkingais rėžiais, upės nuvingiuotos mėlynomis linijomis, miškuose gausu kepurėtųjų grybų, vilkų ir miško monų, o pakelėse vienodais atstumais išdėliotos mažytės degalinės, ir aš grakščiai slydau tuo mielu ir paprastu pasauliu tarsi prekybos centro plytelėmis. Netgi susidūrusi su *tu* žodžiu, iš pradžių nė neįtariau turinti defektą. Kai anglų kalbos pamokoje mokytoja paklausė, kas gali būti apibūdintas kaip *successful*, nė neabejodami unisonu sucypėme: *Business!* Tik tas vienas, kur sėdėjo prie lango, bambtelėjo: *Man*. Ir kai aš jau norėjau suktis į jį ir pirmūniškai iškišti liežuvį, girdi, nusikalbi, mielas, mokytoja spragtelėjo pirštais: *That's right! A successful man!* Tą pačią akimirką pajutau kažką krebžtelint po kaukolės kaulu ir aiktelėjau, prisikandusi pirmūnės liežuvį.

Nieko nežinojau apie tokius žmones, kuri laiką tryniausi apie tą sėdintį prie lango, vildamasi, kad vieną dieną jis man viską paaiškins ir aš galėsiu pamoti iškvėpinta nosinėle defektui, gurnančiam nuo mano tobulybės kalnelio. Tačiau tas vaikas su sėkme neturėjo nieko bendro, ne, jis netgi nebuvo gražus, tad greitai

supratau, jog *successful man* jam išsprūdo visai netyčia, vėjo atneštas pro pravirą klasės langą atsimušė į jo liežuvį ir pokštelėjo dailiu fejerverku, dievaži, tik atsitiktinumas lėmė, kad tas liežuvius buvo būtent jo. Taip jam ir pasakiau. Jis nieko neatsakė, nuo to laiko mudu nebesikalbame.

Nesu tikra, bet spėju, kad tie sėkmingieji mėgsta slėptis. Labai ilgai stebėjau žmones, mačiau galybę žmonių visur – prekybos centruose ir bibliotekose, artimųjų laidotuose ir artimųjų krikštynose, požeminėse perėjose ir liftuose – nieko. Jie niaurūs brido per savo nepasisekimų liūgą, kartu tįsindami čežančius maišelius, apvalius vaikus su ledinukais, vyrus, žmonas, pridususių orą, nemielas darbovietes su nemielaus bendradarbiais, fikusus ir girtas šypsenas. Žmonių buvo begalė, nuo jų mirgėjo akyse, žiūrėjau prisimerkusi ir kiek pritūpusi, bet nebuvo nė vieno tokio, kokio ieškojau, o juk negali būti, kad tokiam mieste, tokiam dideliame mieste jų nebūtų išvis. Galų gale priėjau išvadą, kad *successful* žymelę turintieji troleibusais nevažinėja ir drėgnomis popietėmis nevedžioja šunų miesto parke. Jie sėdi orūs gerai kondicionuojamose auštybėse ir minkštomis baltomis rankelėmis dėščioja *successful living* dėlionę ant persiško kilimo arba laminuotų grindų. Ir turi prikimusį liokajų frizuotais plaukais ir sausomis rankomis, kuris pavedžioja šnelius ir tylėdamas uždaro duris, kol dar nespėjai pamatyti paties *successful man*, keturiomis ropinėjančio ant grindų, o tik tą dėlionę, sumirgėjusią ant kilimo prieš trinktelint durims.

Successful living galavo mane savo sterilumu, celofaniniu šydu, kuriuo dangstosi naujais žurnalų moterims numeriais: ten šypsosi elegantiški vyrai, Swarovski kristalais padabintos jų moterys ir antkaklėliais nuo blusų suveržtos jų kalės, papurgalviai vaikučiai, labdaros pokyliai ir atostogos Alpių kalnuose. Greitai nudrėksdavau čežantį apvalkalą, manydama, kad šitaip tas *successful living* nusileis į drėgną mano kambarį, išsiskleis žemėlapiu, kuriame pirštu vesdama iš vienos lankytinos vietos į kitą matysiu, kaip spūdina šalin manasis defektas. Nenusileisdavo, o man nususukus tie žmonės iš viršelio sukikendavo kumšteldami vienas kitam į pašonę.

Taip buvo tik iš pradžių. Vėliau kikenti ėmiau aš. Suprantate, kurį laiką man tikrai atrodė, kad tas sėkmingas gyvenimas yra tik gražiuose blizgaus popieriaus žurnaluose, televizijoje ir reklaminiuose stenduose, o kad būčiau *successful*, privalau turėti plokščią pilvą ir ištekėti už kokio pasiturinčio Johnny arba įsisprausti į dalykinį kostiumėlį ir tapti Johnny viršininke.

Niekai, sakau jums. *Successful living* ne koks prustiškas pyragėlis, atvožiantis dulkėtas praėjusio laiko skrynias, *successful living* šauna į priekį per visą Metagalaktiką paspirdamas į šoną kvazarus, ramiai sau spinduliuojančius radijo bangas, ir taip jis šaudo per visą istoriją, prie atskirų epochų derindamas ir savo apdarus. Tai prievolių vėrinukas, kurio gale paprastai būna kokias prasmė ar bent jau gabalėlis kvapnaus sūrio. Kruvinam flagelantui – Dievo atleidimas, romantikui su pelerina ir bakenbardais – dvasios laisvė, mergaitei, kas dvi dienas besitepančiai savaiminio įdegio kremu, – Johnny, vien nuo prekybos centro pavadinimo griežiančiam dantimis ir gniaužiančiam kumščius snobui – pasaulis, kuriame nėra prekybos centro ir visi vaikšto apsiglėbę poezijos tomelius, švytintys nuo intelekto ir dvasingumo. Pats snobas, aišku, švyti ryškiausiai. *Successful living* – milžinas

Prokrustas, į kurio lovą paklusniai nutursenai pats. Gyvenimas teisingas ir tvarkingas, kaip ir dera. Apie laimę aš nekalbu. O jei kelis kartus prieš veidrodį kartojate *successful* ir ties *ss* nušvintate šypsena, atveriančia netgi rožines dantenas, tai dar nieko nereiškia, galbūt jūsų kaimynai jums pavydi, bet kas iš to, nes ties *ful* dantenos pasislepia, liekate ne toks jau ir laimingas jūs. Hmm... Leiskite pasitaisyti. Jūsų nėra, yra tik įvykiai, tradicija, modelis, lėlytė, pasodinta ant parko suolo kartu su kitomis lėlytėmis, per lėlyčių ausytes perverti laideliai, girdite, kaip tekėdama traška elektra, lėlytės darniai kilnoja kojytes ir dainuoja, ak, kiek lėlyčių, kokios jos visos gražios. Leiskite nusikvatoti.

Tiesa, su Jonu, tuo berniuku, kur sėdėjo prie lango, susitaikėme. Dabar sekmdieniais einame į parką. Joną aš myliu, nors jis ir sako: *Zenk ju*. Jonas mane myli, nes aš neturiu defektų ir darau atsilenkimus.

Gidas

Gidas rūpestingas ir malonus – ar patogu, galbūt jums atlenkti sėdynę, šitaip turėtų būti patogiau, štai čia yra vanduo kavai, šis mygtukas įjungia oro kondicionierių, šis – šviesą, šis sustabdo autobusą, mano vardas yra Marius, sustosime kas dvi valandas, paruoškite dokumentus – privažiavome muitinę, malonių jums išpūdžių. Bendrakeleiviai galantiškai šypsosi, dar galantiškiau elgiasi, nelyg prancūzai iš anekdotu lankstosi – jūs pirmas, ne, tai jūs pirmas, baikit, tik po jūsų, ne ne, tik po jūsų, ką jūs. Visi – tik po gido. Jis šypsosi – manau, norite užkasti, štai čia yra daug puikių sriubų – žiūri į meniu – ši ne, ši ne, ir ne šita, gal net ne ta, štai ši kaip tik. Visi puola prie padavėjos – mums tos, su jaučio skrandžiu, kuo daugiau skrandžio, prašytume, taip taip, ir mums. Gidas vaikšto nuo stalelio prie stalelio, klausia, ar skanu, visi šypsosi, sako, kad taip, jam nusisukus raukosi, norėtų spjauti lauk. Gidas prieina prie manęs – ar skanu? Ne, sakau, kietas tas jaučio skrandis, sunku kramtyt, malu ir malu žandikauliais, o jau smarvė, sakau, jautis čia ar neplautos kojines. Bendrakeleiviai pakelia galvas nuo lėkščių. Gidas išpučia akis – skani sriuba, – taria ir nueina. Nuleidžiu galvą, skani, – sakau ir nuryju paskutinį kąsnį. Bendrakeleiviai tylėdami valgo.

Vaikystėje su kiemo berniukais rinkdavau nuorūkas. Pasiutęs smagumas buvo plėšyti cigaretės filtrą – šis taip naiviai skyrėsi į dalis, nenoriai atsitraukdamas pats nuo savęs, rusva gija nuo rusvos gijos, nes tai – ne nauja cigaretė, tai – nuorūka, rusvas kito gyvenimo gabalėlis, numestas šalia gėlyno, galbūt dėl to būdavo dvigubai smagiau ir dėl to mano surinktų nuorūkų krūvelė būdavo dvigubai didesnė nei kiemo berniukų. Siaubas! – šaukė kaimynė. – Mergaitė, kokia gėda turėtų būti tavo tėvams, tuojau pat viską pasakysiu tavo mamai, ir tėčiui pasakysiu! Manęs nebeleido į lauką, pirštu vedžiodama po lango stiklą mačiau, kaip kieme mano nuorūkų krūvelę dalijasi berniukai.

Mergaitės! – rėkė kaimynės vyras vaikydamas mus nuo obels netoli mano namų. Prinokusių jos vaisių beveik niekas nevalgydavo, šie visą rudenį laikydavosi nepalieti, po žiemos ne supuvę, o surūgę kabėdavo ant šakų arba gulėdavo išispaudę žemėje po suvytusiais praėjusio rudens lapais. Kažkuri iš mūsų aptiko, kad tie obuoliukai visai skanūs, reikia tik iščiulpti jų skystimą, minkštimą išspjauti, nes jis sprangus ir nė velnio negardus, o nuo sulčių nukaista skruostai, darosi pasiutusiai linksma. Tad septynios mergiotės klykaudamos rinko žemėtus obuoliukus, bruko tiesiai į burnas, po to spjaudėsi minkštimu bei žemėmis, įsivaizduodamos slibinus iš spalvotų pasakų knygelėlių. Jos buvo slibinai, buvo žalčiai, Ievos buvo, ir nė vieno princo, nė vieno kiemo berniuko, netgi Adomo neprisileisdavo prie rūgstančio uždrausto vaisiaus.

Brangute, mergaitės taip nedaro, – tarė dėdė, kai įsikibusi į jo ranką ėjau per miestą, dėdei nuspjovus į šoną, pagalvojau, kad labai šaunu yra šitaip eiti ir spjaudytis, ir pati nuspjoviau – tpfu į sniegą, garsiai tpfu. Spjaudosi tik berniukai, brangute, o mergaitės, – dėdė papurtė galvą, – jos viską nuryja, štai šitaip, – demonstratyviai užsičiaupė, ištempė kaklą, išpūtė akis ir aš įsivaizdavau, kad

matau lėtai anapus odinio dangalo žemyn slenkančias seiles, ir žinojau, kad nuo šiol, nuo dabar taip bus ir man.

Stemple sunkiai slenka nespėtas sukramtyti jaučio skrandžio gabalas. Gidas liepė paskubėti – po penkių minučių privalome išvykti. Keleiviai nebesilanksto vienas kitam, skubiai šokčioja į autobusą. Sėdžiu prie lango, šalia manęs sėdi vyriškis, – pradėjusi lankyti mokyklą išmokau teisingai sėdėti: mergaitės buvo sodinamos su berniukais, šie plačiai išsižergdavo, lygiai taip pat padarydavo ir jos, tačiau mokytoja bardavosi, liepdavo užkelti koją ant kojos, „mergaitės nesizžargsto,“ – sakydavo ji ir mes paklusniai keldavome koją ant kojos – taip tapome teisingomis mergaitėmis, o šalia mūsų sėdėdavo teisingi berniukai, pasaulis buvo toks, koks reikia, – todėl dabar užsikeliu koją ant kojos, vyriškis šalia pasimuisto ir plačiau išsižergia.

Autobusas slysta tamsiu keliu. Atremiu galvą į langą, ši bumbsi į skaidrų paviršių. Už jo lieka vieniši žiburiai, naktyje brėždami vis nutrukstančią šviesos kreivę. Gidas Marius kalba apie Varšuvą, sako, negražus tai miestas, be senamiesčio, tas sugriautas per karą, dabar ten pilkos gatvės, blokai, sako, vieni blokai. Blogai atrodo Varšuva, – sako vyriškis šalia, – ten gyveno mano teta, dabar ji Amerikoje, ištekėjo už kažkokio emigranto, gal aštuonerius metus jos nemačiau, Dieve, kaip seniai, o anksčiau, būdavo, per kiekvienas atostogas važiuodavome į Varšuvą, į svečius pas tetą, ji turėjo šunį, o kaimynystėje gyveno tokia mergaitė, jos tėvai augino vyšnias, gal ir gerai, kad teta išsikėlė, blogai atrodo Varšuva, blogai. Marius sako, kad Varšuvą privažiuosime po poros valandų, tačiau neverta laukti, geriau miegokite, ryt bus sunki diena. Visas autobusas sutartinai užsimerkia, aš žiūriu į šviesos kreivę už stiklo, gerai, galvoju, gerai, kad už lango nėra manęs, nes už lango nėra nė vieno mūsų, tik vieniši žiburiai, liūdnai pašantys nakties drobę. Gidas Marius gesina šviesas autobuse, praeidamas pro šali šypteli, žinau, už lango nebūčiau nupaišyta, bet čia esu, todėl užsimerkiu. Neverta laukti Varšuvos.

Po kelių valandų sustojame, nelipu iš autobuso, žiūriu, kaip kieme ražosi užsimiegoję bendrakeleiviai, tylūs, suirzę dėl nutraukto poilsio, batų galais ridinėja akmenukus ant tamsios lenkų žemės, iš papildbų retkarčiais pažvelgia į Marių, šis vaikšto netoli tualetų, laukia, kol iš jų išeis visi įėjusieji, neįtikėtinai žvalus tarytum rožinio pliušo triušis iš „Duracell“ reklamos. Jis vaikšto pirmyn ir atgal palei raudonas tualetų sienas, taip, gerai būti ten, raudonose būdelėse, žinant, kad už sienos tavęs laukia gidas, kad be tavęs jis niekur nejudės, lauks, kol tu baigsi ir išeisi, jei ne – pabels į dureles: „Atsiprašau, jūs dar ilgai?“, bet tikrai nesiverš vidun, ne, gidas yra diskretiškas. Apsidairau po autobusą – vien kuprinės ir sauso maisto pakeliai – šįkart tikrovė persikėlė į degalinės kiemą ir mina juodą lenkų žemę. Lipu lauk, nors visai to nenoriu, bet juk visi yra ten, gidas Marius žingsniuoja nuo tualetų, bendrakeleiviai baigia gadinti batus ir lipa vidun. Apsisuku.

Likęs nakties laikas primena radijo transliaciją okupacijos metais – klausai užsienio žinių, o kažkur sėdi žmogeliukas su kepure, maigo mygtukus, radijas nesvietiškai dzeržgia ir traška – tau negalima kažko girdėti, patikėk, jie tai tikrai žino. O aš nežinau, ar tai tiesa, šitai man pasakojo tėtis. Galbūt yra dar kažkas, ką

turėčiau žinoti, bet jis man to nesakė, o gal pati neišgirdau – dabar užsimerkiu, suprantu, kažko nepamatysiu, turbūt taip ir reikia. Užmiegu, nubundu, užmiegu, muitinė – čia norėčiau apsimesti miegančiąja gražuole, bet ne, niekas nepatikės nei kad mieganti, nei kad gražuolė, tad paklusniai ištiesiu dokumentus.

Prahoje tvanku, rodos, didmiesčio dangus leidžiasi žemyn kartu su suodiniais angelais, pilančiais anglį į rūkstančias Viešpaties krosnis. Sėdžiu ant viešbučio laiptų, smiliumi dulkėse braižau apskritimus, šalia stovi bendrakeleiviai, rūko, vis dėbteli į lagaminų krūvas, sukrautas šalia durų. Pelenai byra netoli mano kojų, bendrakeleiviai juokiasi ir juokauja, jų žodžiai dėstosi į tiesę – virvelę, suraitančią mirtiną mazgą ant mano kaklo. Atrodo, kažkas tuoj tįptels už virvelės galo, mazgas atsiriš, aš stosiu šalia jų, juoksiuos ir juokausiu, mūsų žodžiai dėstysis į tiesę – virvelę, ant kurios esame suverti, mes eisime kartu susikibę už rankų ir cigaretės spjaudys dūmus į suodiną dangų virš Prahos, dunksės maršai ir fejerverkai, o į mus pavydžiai žiūrės vokiečių turistų grupelės. Juk viskas yra bendra: mūsų laiptai ir mūsų autobusas, mūsų žydramarškiniai vairuotojai ir mūsų nuovargis, mūsų laimė ir mūsų gidas, o taip.

Vakarais žiūrėdavau nykius filmus, kuriuose daug žymių pavardžių ir muštynių, kitą dieną su draugais juos aptarinėdavome, būdavo gera, vienu metu galvojome apie tą patį dalyką ir vienodai dzingsėdavo mintys mūsų smegeninės dėžutėse, buvome suverti ant tvirtos virvelės, į mus pavydžiai žiūrėjo pavieniai kitų klasių mokiniai. Tačiau vieną dieną pajutau, kaip šlampa kažkieno kito delnas, į kurią esu įsikibusi, greitai ją paleidau ir puoliau šluostyti savąją ranką į kelnes ir užuolaidas, nustojau žiūrėti filmus su žymiomis pavardėmis, mintys ėmė dzingsėti kitaip, ardė darnų minčių chorą, tad greitai pietus valgiau viena, mačiau, kaip bendraklasiai prie gretimo stalo vienas iš kito vagia bulvių košę.

Gidas Marius šaukia mus pavardėmis, imame lagaminus ir trypčiojam prie viešbučio durų. Jis baksteli pirštu į mane ir dvi moteriškes: „Penki šimtai dvyliktas“. Kylame liftu, jos garsiai caksi liežuviais apie bendradarbius bei menstruacijas, caksėjimas vis intensyvėja, linksiu galvą: „O taip, jūs teisi – dešimt dienų jau nenormalu“.

Po poros valandų nusileidžiame žemyn, Marius maloniai teiraujasi, kaip įsikūrėme, moteriškės kažką koketiškai viaukteli, grybšteli gido ranką, klausia, ką čia duoda pusryčiams, neduok Dieve, duos mišrainės su tunu – vienas jų bendradarbis pernai jos užsivalgė, visus pinigos išleido vaistams ir nebeparvežė žmonai servizo su gulbėmis, koks siaubas. Gidas linkteli: „Siaubas“. Prie manęs prieina vyriškis iš autobuso, tylėdamas parodo į varnas ant bažnyčios stogo, mudu šypsomės. Marius išsitraukia geltoną kepurėlę, iškelia į viršų, kažką aiškina, visa grupė dėbso į tą geltoną dalyką – tat yra mūsų kelrodė žvaigždė, vedanti iš taško A į tašką B, iš vieno lankytino objekto į kitą, iš užeigos į tualetą, greitai ir saugiai. Gidas žengia pirmus žingsnius į gatvę, beria istorijas su datomis ir pavardėmis, neklausau, žiūriu į žmones ir mašinas, varnas ant bažnyčios stogo ir spalvotas plastiko karves. Vos sustojus storos moteriškės stumiasi į priekį ir stena, vis

pažiūriu į savo delną ir galvoju, kad jo niekad neduosiu joms, moterims riebiai rožiniu dažu nuteptomis lūpomis su plačiomis gėlėtomis palaidinėmis ir karameliniais saldainiais rankinėse. Vyras iš autobuso, matyt, galvoja tą patį, delną trina į kelnių šoną, liūdnai nusišypsom vienas kitam – dar keturios dienos ir viskas, nes nieko negali būti bendro, tik jis, mūsų gidas.

Vaikštau truputėlį atsiskyrusi nuo būrio, bet ne taip labai, kad iš akių paleisčiau geltoną Mariaus galvą. Negaliu būti viena. Niekas negali. Net ir nusikalstamumas yra organizuotas – vieniši samdomi žudikai egzistuoja tik kriminaliniuose vokiečių trileriuose. Mokykloje, eidama į tualetą, vis prašau draugės, kad eitų kartu, ramiai sėdžiu būdelėje ir žinau – nesu viena, už durų manęs kažkas laukia, kartais kalbamės apie pamokas, apie bernus, kvailus mokytojus, naujus sijonus; aš – nuo tūpyklos, ji – atsirėmusi į mėlyną tualetu sieną. Būna, ateina dar kelios, dalis sutūpia, dalis atsiremia į sieną – kalbamės ir šypsomės – netgi čia mes ne vienos.

Mūsų kieme buvo toks keistas berniukas, jis visad vaikščiodavo su žalsva vilnone kepurėle, netgi vasarą, kai plaukai blunka nuo saulės, o odą pepilotiškai nutaško strazdanos, nuleidęs galvą, kažką neaiškiai bambėdamas, jis niekad nežiūrėdavo į akis, nervingai sukldavo jas į šoną, tiesa, labai mylėjo šunis, juokdavosi juos glostydamas, bučiuodavo nosis, kartais įremdavo savo kaktą į šuns ir ilgai ilgai žiūrėdavo į tamsias bei drėgnas gyvulio akis. Buvo vasara, mes neseniai atsikėlę į tą namą, dar nieko čia nepažinojau, o visi kaimynų vaikai buvo išvažinėję pas senelius į kaimą arba pas tetas į pajūrį, tad su Algiuku – taip berniuką šaukė močiutė – buvome vieninteliai kiemo vaikai. Algiukas buvo našlaitis, mėgo močiutės verdamą manų košę ir keistai juokėsi, kartais man atrodydavo, kad jis kriuksi, tada ir aš imdavau juoktis – sėdėdavome smėlio dėžėje ir kulnais plakdavome žemę iš to smagumo. Rudeniop ėmė grįžti kiti vaikai, jie Algio nemėgo, kas man atrodė keista, nes jis visai šaunus ir linksmas, o jo močiutė... Tie manęs neklausydavo, erzindavo, kad Vilnonis susirado žmoną, tada labai pykau ant jų, tačiau žaisti nustojau su Algiuku. Laidinės senutės kiemuose ant senų paklodžių džiovindavo svogūnus ir syki vaikai jais apmėtė Algį. Ir aš mečiau.

Todėl paklusniai viską nuryju, nerenku nuorūkų, nevalgau surūgusių žemėtų obuoliukų, nesispjaudau, kramtau kietą jaučio skrandį, užsikeliu koją ant kojos, seku paskui nemalonus bendrakeleivius, prieš išeidama į miestą pusę valandos dažausi, kad būčiau kuo panašesnė į merginą iš reklamos, moteriškės iš penki šimtai dvylikto vyresnės, kasmet joms vis sunkiau nusipaišyti reklaminį veidą, tad dažosi beveik penkiasdešimt minučių. Anksčiau pavydėjau savo klasės berniukams: per pertraukas jie susikelia kojas ant stalo, garsiai keikiasi, po skambučio neskuba atsisėsti tvarkingai, pamokoje mėto žaismingas replikas, o mokytoja dailiai šypsosi ir švelniai pagrūmoja baltu kumštuku. Nenuleisdavau akių nuo gretimame suole sėdinčios laisvės, stengiausi įsikalti kiekvieną judesį, šypsnį, garsą, namie prieš veidrodį repetuodavau, kartodavau viską dešimtis sykių, mokiausi, kad pagaliau vieną dieną ir aš užsikelčiau kojas ant stalo ir garsiai

įkvėpčiau jos, tos laisvės. Buvo antradienis, pamenu, nes antradieniai rodydavo mano mėgstamą serialą, supratau, kad šiandien ta diena, kai pagaliau būsiu laisva, laisvesnė už kitas klases mergaites, mokytoją, gal net ir berniukus. Mokytoja šaukė, pirštu nervingai keldama vis slystančius žemyn akinius, stovėjau prieš klasę, berniukai, tvarkingai sutūpę suoluose, spoksojo į mane pakreipę galvas ir išpūtę akis, mergaitės tarpusavy kažką šnabždėjo, pro ašaras žiūrėjau į juos, į mokytoją, buvo baisu ir vieną akimirką jos akinių stikluose pamačiau atsispindint žalsvą vilnos kepurėlę ant savo galvos. O vėliau supratau, kad ir jie, tie berniukai, nėra laisvi – užsikelti kojas ant stalo seniai tapo prievole, nesvarbu, kad vakar žaidei futbolą ir susimušei koją, šiandien ji kaip kaladė, nesvarbu, kelk ją aukštyr ir garsiai keikis, juk esi vyras. Jei ne, tada stovėsi autobusu stotelėje vienas, kažkur kitur klegės būrys tavo bendraklasių, o tu lauksi liūdnai atriedančio savo mėlyno autobusiuko.

Gidas Marius kažkur skuba labai mosuodamas rankomis, būrys seka, jis atsisuka. „Penkios kronos,“ – sako ir neria pilko pastato vidun, mes iš paskos. Ten nėra kasininkės, tik metalinė lėkštelė, kurioje guli kelios monetos. Gidas grakščiai meta pinigą, šis dar kurį laiką pasisuka gražiai skimbčiodamas ir nugula prie baltmetalių savo sesių. Moterys riebiai rožinėmis lūpomis taip pat krapšto monetas, kuo greičiau meta ir skuba gidui iš paskos. Po akimirkos viauksėdamos išpuola: „Vyrų...! Taigi ten vyrų tualetas!“. Sutūpusios moterų tualete dar ilgai juokiasi ir garsiai aikčioja.

Vaikštome gatvėmis, siauromis ir ne, vis sustojame, užverčiame galvas į dangun smingančius bažnyčių bokštus, neseniai praėjome parką, kur ant žolės pavėsyje būreliais gulinėjo jaunuoliai ir pensininkai, gėrė alų ar skaitė knygas, kažkur netoliese grojo orkestras, jo dirigentas dėvėjo baltas kelnes ir mėlyną švarką, priletinau, norėjau atsigulti po medžiu ir įbesti nosį į Prahos žemę, kvepiančią tiltais ir turistais. Gidas Marius pažiūrėjo į mane ir labai aiškiai artikuliuodamas tarė: „Paskubėkime, po penkių minučių turime būti restorane, kur mums užsakyti pietūs“.

Ten keturiasdešimt autobuso keleivių užsisako Mariaus rekomenduoto kepto sūrio ir alaus, pastarojo negaliu pakęsti, bet priėjęs padavėjas laužyta anglų kalba iš karto klausia, kokio gersiu – šviesaus ar tamsaus, pažiūriu į stalo kaimynus: „Tamsaus didelį“. Šakute tampau sūrį, gnaibau bulves ir pro drėgną bokalo stiklą žiūriu į švytinčią gido kepurėlę ant stalo.

Sykį, kai dar tik žydėjo ta rūgstanti obelis, sėdėjome karstyklių viršuje, spjaudydami saulėgražas kalbėjomės apie šį bei tą, apie visiškus niekus, o kai vyresni broliai ar sesės praeidami klausdavo, ką veikiam, kalbam, – sakydavom, – kalbam apie gyvenimą. Tie juokdavosi, o mes toliau spjaudėme saulėgražas ant batų galų. Staiga iš gretimo kiemo atlėkė dviratis, ant rėmo sėdėjo berniukas, o pedalus mynė dvikasė mergaitė – jie atostogavo pas močiutę, mergaitė lankė jau trečią klasę ir dukart per savaitę vaikščiojo į bažnyčią kažko mokytis iš knygelių rudais aplankalais, berniukas buvo mūsų metų, apvalus ir šviesiaplaukis. Jis greitai stryktelėjo žemyn ir ėmė tempti mergaitę už rankos: „Na, pasakyk, pasakyk

jiems!“ Ši sėdėjo ant dviračio, vieną koją atrėmusi į karstyklės, žiūrėjo į dulkėtą savo batą ir atrodė, kad ji kažki kam labai svarbiam ruošiasi. Berniukas vis neatlyžo ir ragindamas linkčiojo galvą, o mes toliau spjaudėme saulėgražas ir laukėme to kažki ko. „Visi mes esame broliai ir sesės,“ – tarė ji ir pakėlė galvą. Mūsų rankos sustingo ore pakeliui į burnas, o tie, kas jau ruošėsi spjauti lukštus lauk, taip ir pasiliko šiek tiek prasižioję, iš jų burnų lėtai tįso seilės. „Visi mes esame broliai ir sesės,“ – pakartojo, užkėlė koją ant pedalo ir švysčiodama šviesiomis kasiūkštėmis numynė kieman. „Ka?“ – kreipėmės į bernioką. „Kunigas sakė ir dar buvo knygoj parašyta,“ – įsirėmęs rankomis į šonus atrėžė tas. Visi vienu kartu nusispjovėme, lėtai korėmės žemyn, susėdę pievelėje dar kuri laiką tylėdami žiūrėjome į purvinas savo panages. Vakaraus dailyraščiu raitydama didelių apvalių raidžių eiles pagalvodavau apie savo brolius ir seseris, kvadratinuose daugiabučių narveliuose lygiai taip pat raitančius tas milžiniškas raides, ranka nuslysdavo ir eilę turėdavau pradėti iš naujo – buvo nejauku priklausyti tokiai didelei šeimai.

Broliai ir seserys prie mano stalo geria po ketvirtą bokalą alaus, gidas laikosi, išgėrė sulčių, geltonų kaip jo kepurėlė. Moterys iš mano kambario pasigavo vyriškį iš autobuso, jos vis caksi, o tas linksi: „Taip taip, ponios, tai jau nenormalu“. Peilio galu stumdau petražolę tuščioje lėkštėje, tokios žalios traškios petražolės man visad atrodė teisingo gyvenimo simbolis, to jaukaus gyvenimo, kurį kartais matau televizoriaus dėžutėje, su svečiais ir sausainiais. O šalia sėdi keturiasdešimt brolių ir sesių, kurių aš nesirinkau ir nesikviečiau, tiesiog keturiasdešimt brolių ir sesių vienu metu išsiruošė į vidutinio brangumo kelionę, šimtus sykių nukeliautą prieš juos, keturiasdešimt brolių ir sesių taupė monetas, kad savaitei ištrūktų iš savo narvelių ir gyvenimų, šimtus sykių nugyventų prieš juos; esam suverti ant vienos virvelės, o jos priekyje – gidas, kuris jau dedasi sulčių spalvos kepurėlę. Nenoriu sekti paskui jį, visą gyvenimą tai ir tedarau: uodžiu kažkieno kito pėdas ir bidzenu iš paskos, tikėdama, kad vieną dieną mes prieisim tą teisingą gyvenimą, apkašiotą laime ir petražolėmis. Žalėsių lysves ištrypė ėję prieš mus, gidas tai žino, tačiau toliau švilpiniuoja smagias melodijas, o jo liežuvis vis pliaukši istorijas su gražiomis pabaigomis, mes šypsomės ir simuliuojame meilę, nors aišku – kelionė greit baigsis, jis ves jau kitus, lygiai taip pat švilpiniuos, o mes kvadratinuose narveliuose daužysime molines kiaules taupykles, tikėdami, kad vieną dieną jis vėl ateis ir dabar jau tikrai nusives į laimingą gyvenimą, tereikia tik truputėlį palaukti ir neklausyti to, kuris nuolat mums šnabžda, kad tėra gidas ir turistai, trumpos kelionės, tokios trumpos, kad nespėji net įkvėpti.

Marius veda mus per Prahą, sako, kad esame labai netoli nuo viešbučio, tad jei pavargome, galime grįžti, turistai nustebę dairosi: negi mes netoli viešbučio – nenuleidome akių nuo geltonos kepurėlės ir dabar labai sunku įžiūrėti tuos baltus akmenėlius, tą geltonų plytų kelią, ne, ne į Smaragdo miestą, o į laikinus savo narvelius. Riebios moterys rožinėmis lūpomis gailiai pažiūri į batų nutrintas kojas, atsidūsta ir paklusniai bidzenu paskui Marių. Iš taško A į tašką B visad esi vedama už rankos, bet staiga ją kažkas paleidžia ir atsakomybė už brangutės kelionę tenka pačiai brangutei. Jai virpa kojos ir linksta keliai, skliautui, kuris taip netikėtai buvo

užkrautas ant brangutės pečių, nulaikyti nebeužtektų Atlanto, reiktų visos Atlantų profsajungos.

Gidas mane lydi visą laiką, nuolat keisdamas pavidalus ir pavardes – akimirka jis yra mama, liepianti gerti šlykštų šiltą pieną, vėliau – piktas kaimynas, varantis nuo obels, po to – mokytoja, kiemo gauja, veidas iš televizoriaus, kunigas, gydytojas, darbdavys, duobkasys, Šventas Petras, panosėje žvanginantis variniais rojaus raktais. Gidas maloniai šypsosi, sustato mus į dvi eiles – mergaitės, berniukai – dukart praveda instruktažą, kaip turėsime elgtis keliaudami iš taško A į tašką B, mergaitės sėdėdamos kels koją ant kojos ir eis į būdelę, ant kurios durų apskritimas ir trikampis pagrindu į apačią, o berniukai žargstysis ir jų būdelė bus su trikampi pagrindu į viršų, dabar jau viskas.

Dabar jau viskas – mūsų laikas Prahoje baigėsi, taip kaip baigiasi televizijos laida apie teisingą gyvenimą. Marius nuvedė grupę į prekybos centrą: „Becherovka – štai geriausios lauktuvės jūsų artimiesiems!“. Prisikrovėme pilnus krepšius „Becherovkos“, parduotuvės darbuotojai atnešė jos dar, mes prisikrovėme dar daugiau, dabar sėdžiu ant suolo prieš prekybos centrą, keikiu viso pasaulio gidus, nes supratau, kad turiu daugiau „Becherovkos“ negu artimųjų, Marius sėdi ant suolo priešais, pirmąkart per visą kelionę liūdnas ir pavargęs, laukiame vėluojančių moteriškių, prie manęs prieina vyras iš autobuso. „Visgi gerai buvo,“ – sako. „Gerai,“ – sakau vyrui, tas rodo, kad kažką nusivalyčiau nuo lūpų, brūkšteliu delnu – petražolė.